

Erklæring

Erklæring om begrænsninger af registreredes rettigheder i forbindelse med undtagelsestilstanden¹ i visse medlemsstater

Vedtaget den 2. juni 2020

Det Europæiske Databeskyttelsesråd har vedtaget følgende erklæring:

1. Det Europæiske Databeskyttelsesråd er blevet underrettet om, at den ungarske regering har vedtaget dekret 179/2020 af 4. maj 2020 om undtagelserne fra visse bestemmelser om databeskyttelse og adgang til oplysninger under nødsituationen². Dette dekrets § 1 bestemmer, at med hensyn til behandling af personoplysninger med henblik på at forebygge, forstå og påvise coronavirus sygdommen og forhindre yderligere spredning heraf, herunder organisering af en koordineret udførelse af statslige organers opgaver i denne henseende, suspenderes alle foranstaltninger på grundlag af den registreredes anmodning under udøvelse af rettighederne i henhold til artikel 15-22 i den generelle forordning om databeskyttelse indtil afslutningen på den ved dekret 40/2020³ indførte nødsituation, og startdatoen for sådanne foranstaltninger er den dag, der følger efter dagen for afslutningen på nødsituationen. I henhold til § 5 i dekret 179/2020 finder en sådan suspension også anvendelse på alle anmodninger om at udøve registreredes omhandlede rettigheder, som allerede var indgivet på datoen for dekretets ikrafttræden. Den registrerede skal straks underrettes om denne begrænsning efter afslutningen på nødsituationen og senest 90 dage efter modtagelsen af anmodningen.
2. Som Det Europæiske Databeskyttelsesråd tidligere har anført, forhindrer databeskyttelse ikke bekæmpelsen af covid-19-pandemien. **Den generelle forordning om databeskyttelse finder fortsat**

¹ I erklæringen forstås ved "undtagelsestilstand" enhver form for nødtilstand, der indføres på nationalt plan med henblik på at bekæmpe pandemier, uanset den specifikke betegnelse herfor i henhold til national ret.

² Dekret 179/2020 (V. 4.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet idején az egyes adatvédelmi és adatigénylési rendelkezésektől való eltérésről (<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2000179.kor>).

³ Disse oplysninger er baseret på oplysninger modtaget fra den ungarske tilsynsmyndighed, fra NGO'er og fra offentligt tilgængelige kilder. Dekret 40/2020 fastsætter ingen tidsmæssig begrænsning af nødsituationen.

anvendelse og gør det muligt at reagere effektivt på pandemien samtidig med, at de grundlæggende rettigheder og friheder beskyttes. Databeskyttelseslovgivning, herunder relevant gældende national lovgivning, giver allerede mulighed for databehandlingsaktiviteter, der er nødvendige for at bidrage til at bekæmpe spredningen af en pandemi, såsom covid-19-pandemien.

3. Artikel 23 i den generelle forordning om databeskyttelse giver under særlige omstændigheder en national lovgiver mulighed for, ved lovgivningsmæssige foranstaltninger, at begrænse rækkevidden af de forpligtelser og rettigheder, der er omhandlet i artikel 12-22 og 34 samt artikel 5, for så vidt bestemmelserne heri svarer til rettighederne og forpligtelserne i artikel 12-22, når en sådan begrænsning respekterer det væsentligste indhold af de grundlæggende rettigheder og frihedsrettigheder og er en nødvendig og forholdsmæssig foranstaltning i et demokratisk samfund af hensyn til bl.a. vigtige målsætninger i forbindelse med beskyttelse af Unionens eller en medlemsstats generelle samfundsinteresser, navnlig folkesundhed.
4. Det Europæiske Databeskyttelsesråd minder om, at **selv i denne særlige tid skal beskyttelsen af personoplysninger opretholdes i forbindelse med alle nødforanstaltninger, herunder begrænsninger, der vedtages på nationalt plan i henhold til artikel 23 i den generelle forordning om databeskyttelse**, og således bidrage til respekten for de overordnede værdier demokrati, retsstaten og grundlæggende rettigheder, som Unionen bygger på: På den ene side skal enhver foranstaltning, som medlemsstaterne træffer, overholde de generelle retsprincipper, det væsentligste indhold af de grundlæggende rettigheder og friheder, og må ikke være uigenkaldelig, og på den anden side skal dataansvarlige og databehandlere fortsat overholde databeskyttelsesreglerne.
5. **Enhver begrænsning skal respektere det væsentligste indhold af den rettighed, der begrænses.** Begrænsninger, der er af en så generel, omfattende eller indgribende karakter, at en grundlæggende rettighed mister sit væsentlige indhold, kan ikke begrundes. Hvis rettighedens væsentligste indhold tilsidesættes, skal begrænsningen anses som værende ulovlig, uden at det er nødvendigt at vurdere, om det har et formål af almen interesse eller opfylder nødvendigheds- og proportionalitetskriterierne.
6. Behandlingen af personoplysninger bør være udformet til at tjene menneskeheden, og i denne forbindelse er ét af hovedformålene med databeskyttelseslovgivning at give de registrerede mere kontrol over deres data.
7. For at sikre denne kontrol har de registrerede en række rettigheder i forbindelse med retten til databeskyttelse. Indsigtsretten og retten til berigtigelse er forankret i artikel 8 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder ("chartret"). Den generelle forordning om databeskyttelse indeholder disse rettigheder og supplerer dem med en række yderligere rettigheder, såsom retten til indsigelse, retten til sletning, og andre nye rettigheder, såsom retten til portabilitet. Betydningen af de registreredes rettigheder kan ikke undervurderes. De er kernen i den grundlæggende ret til databeskyttelse, og anvendelsen af dem bør være hovedreglen. Det er på denne baggrund, at artikel 23 i den generelle forordning om databeskyttelse bør læses og fortolkes.
8. **I henhold til chartrets artikel 52, stk. 1, skal enhver begrænsning i udøvelsen af de rettigheder og friheder, der anerkendes ved chartret, være "fastlagt i lovgivningen".** Dette afspejler udtrykket "i overensstemmelse med loven" i artikel 8, stk. 2, i den europæiske menneskerettighedskonvention⁴,

⁴ Jf. navnlig Menneskerettighedsdomstolens dom af 14. september 2010, Sanoma Uitgevers B.V. mod Nederlandene, EC:ECHR:2010:0914JUD003822403, præmis 83: "Endvidere med hensyn til ordene "i overensstemmelse med loven" og "foreskrevet ved lov" i konventionens artikel 8-11 bemærker Domstolen, at den altid har forstået udtrykket "lovgivning" i dets "materielle" og ikke dets "formelle" betydning; det omfatter såvel "skreven ret", som omfatter bestemmelser med lavere rang og lovgivning som lovgivningsmæssige

som ikke blot betyder overholdelse af national lovgivning, men også vedrører kvaliteten af denne lovgivning, og kræver, at den skal være i overensstemmelse med retsstatsprincippet. **Den nationale lovgivning skal navnlig være tilstrækkelig klart affattet for at give borgere en tilstrækkelig tilkendegivelse, hvad angår de omstændigheder og forhold, hvorunder dataansvarlige er bemyndiget til at gribe til sådanne begrænsninger. Det samme strenge kriterium bør anvendes i forbindelse med begrænsninger, der kunne blive pålagt af medlemsstater.**

9. I overensstemmelse med den generelle forordning om databeskyttelse og retspraksis fra Den Europæiske Unions Domstol og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol er det således afgørende, at **lovgivningsmæssige foranstaltninger⁵, som søger at begrænse rækkevidden af de registreredes rettigheder, er forudsigelige for personer, der er omfattet af dem**, herunder med hensyn til deres tidsmæssige varighed. I denne henseende er Det Europæiske Databeskyttelsesråd af den opfattelse, at navnlig når begrænsninger vedtages i forbindelse med en undtagelsestilstand for at beskytte folkesundheden, er begrænsninger, der indføres for en periode, der ikke er præcis tidsmæssigt begrænset, og som finder anvendelse med tilbagevirkende kraft, eller hvor der ikke er fastsat nærmere vilkår, ikke i overensstemmelse med kriteriet om forudsigelighed.
10. Endvidere er begrænsninger undtagelser fra den generelle regel og bør som sådan kun anvendes under særlige omstændigheder. Som fastsat i artikel 23 i den generelle forordning om databeskyttelse skal begrænsninger være en nødvendig og forholdsmæssig foranstaltning i et demokratisk samfund af hensyn til en vigtig målsætning i forbindelse med beskyttelse af Unionens eller en medlemsstats generelle samfundsinteresser, såsom folkesundhed.
11. De planlagte begrænsninger **skal faktisk svare til et vigtigt mål af almen interesse for Unionen eller en medlemsstat, der skal beskyttes**, dvs. i forbindelse med den nuværende undtagelsestilstand i visse medlemsstater, folkesundheden. Denne forbindelse mellem de planlagte begrænsninger og det forfulgte mål skal klart fastsættes og påvises. Alene det forhold, at der er tale om en pandemi eller en anden nødsituation, er ikke tilstrækkelig til at retfærdiggøre nogen form for begrænsning af de registreredes rettigheder. Enhver begrænsning skal derimod klart bidrage til at beskytte et vigtigt mål af almen interesse for Unionen eller en medlemsstat.
12. Endvidere skal det fremhæves, at på baggrund af retspraksis fra Den Europæiske Unions Domstol **skal alle begrænsninger af de registreredes rettigheder holdes inden for det strengt nødvendige og være forholdsmæssige** for at beskytte en sådan målsætning på folkesundhedsområdet⁶. Den undtagelsestilstand, der vedtages i forbindelse med en pandemi, er en retlig tilstand, der kan legitimere begrænsninger af registreredes rettigheder, forudsat at disse begrænsninger ikke går ud

foranstaltninger, der vedtages af faglige sammenslutninger ved delegation fra parlamentet inden for rammerne af deres selvstændige lovgivningsbeføjelse, og uskreven ret. "Lovgivning" skal forstås således, at det omfatter både skreven ret og retspraksis. Sammenfattende er "lovgivning" den gældende bestemmelse, som de kompetente domstole har fortolket den". Vedrørende begrebet "fastlagt i lovgivningen" bør de kriterier, som Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har udviklet, anvendes som foreslået i generaladvokaternes forslag til afgørelse i forenede sager C-203/15 og C-698/15, Tele2 Sverige AB, ECLI:EU:C:2016:572, punkt 137-154, eller i sag C-70/10, Scarlet Extended, ECLI:EU:C:2011:255, punkt 99.

⁵ Betragtning 41 til den generelle forordning om databeskyttelse: "Når denne forordning henviser til et retsgrundlag eller en lovgivningsmæssig foranstaltning, kræver det ikke nødvendigvis en lov, der er vedtaget af et parlament, med forbehold for krav i henhold til den forfatningsmæssige orden i den pågældende medlemsstat. Et sådant retsgrundlag eller en sådan lovgivningsmæssig foranstaltning bør imidlertid være klar(t) og præcis(t), og anvendelse heraf bør være forudsigelig for personer, der er omfattet af dets/dens anvendelsesområde, jf. retspraksis fra Den Europæiske Unions Domstol ("Domstolen") og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

⁶ Jf. f.eks. vedrørende direktiv 95/46/EF EU-Domstolens dom af 14.2.2019, C-345/17 (Buivids) præmis 64.

over, hvad der er nødvendigt og forholdsmæssigt for at beskytte målsætningen på folkesundhedsområdet.

13. Hvis begrænsninger derfor bidrager til at beskytte folkesundheden i en undtagelsestilstand, er det Det Europæiske Databeskyttelsesråds opfattelse, at begrænsningerne stadig skal være strengt begrænset hvad angår rækkevidde (f.eks. med hensyn til de berørte registreredes rettigheder eller kategorierne af berørte dataansvarlige) og tidsmæssigt. De skal navnlig være begrænset til perioden med undtagelsestilstand. Registreredes rettigheder kan begrænses, men ikke nægtes.
14. Endvidere skal garantiene i henhold til artikel 23, stk. 2, i den generelle forordning om databeskyttelse finde fuld anvendelse, navnlig hvad angår kravet om specifikke bestemmelser vedrørende formålene med behandlingen, kategorierne af personoplysninger, rækkevidden af begrænsningerne, garantiene for at undgå misbrug eller ulovlig adgang eller overførsel, specifikation af den dataansvarlige eller kategorierne af berørte dataansvarlige eller risiciene for de registreredes rettigheder og frihedsrettigheder.
15. Det Europæiske Databeskyttelsesråd er af den opfattelse, at begrænsninger, der vedtages i forbindelse med en undtagelsestilstand, og som suspenderer eller udsætter udøvelsen af de registreredes rettigheder og de forpligtelser, der påhviler dataansvarlige og databehandlere, uden nogen klar tidsmæssig begrænsning, i praksis ville betyde en generel suspension af disse rettigheder og ikke være i overensstemmelse med det væsentligste indhold af de grundlæggende rettigheder og friheder. Endvidere skal behandlingen af en anmodning om at udøve registreredes rettigheder, f.eks. vedrørende retten til indsigelse i henhold til artikel 21 i den generelle forordning om databeskyttelse, ske rettidigt for at være hensigtsmæssig og effektiv. I denne forbindelse ville en udsættelse eller suspension – uden nogen klar tidsmæssig begrænsning – af den dataansvarliges behandling af registreredes anmodninger derfor udgøre en fuldstændig hindring for udøvelsen af selve rettighederne.
16. I henhold til artikel 57, stk. 1, litra c), i den generelle forordning om databeskyttelse skal den nationale tilsynsmyndighed rettidigt under processen høres af nationale myndigheder, der påtænker at indføre begrænsninger i henhold til artikel 23 i den generelle forordning om databeskyttelse, og tillægges beføjelse til at overvåge anvendelsen af sådanne begrænsninger. Det Europæiske Databeskyttelsesråd støtter de nationale tilsynsmyndigheders bestræbelse på at sikre, at de begrænsninger, der er fastsat i nationale lovgivningsmæssige foranstaltninger for den grundlæggende ret til beskyttelse af personoplysninger med henblik på at beskytte folkesundheden i forbindelse med bekæmpelsen af pandemien, kun gælder i det omfang, det er strengt nødvendigt og forholdsmæssigt for at beskytte dette mål.
17. Det Europæiske Databeskyttelsesråd minder om, at Europa-Kommissionen, som traktaternes vogter, er forpligtet til at overvåge anvendelsen af EU's primære og afledte ret og sikre dens ensartede anvendelse i hele EU, herunder ved at træffe foranstaltninger, hvis nationale foranstaltninger ikke er i overensstemmelse med EU-retten. Det Europæiske Databeskyttelsesråd er fortsat tilgængeligt med henblik på at rådgive Europa-Kommissionen i henhold til artikel 70 i den generelle forordning om databeskyttelse i det omfang, det skønnes nødvendigt.
18. Det Europæiske Databeskyttelsesråd vil i løbet af de kommende måneder udstede mere omfattende retningslinjer for gennemførelsen af artikel 23 i den generelle forordning om databeskyttelse.

På vegne af Det Europæiske Databeskyttelsesråd

Formand

(Andrea Jelinek)